

MAHALLE KÜLTÜRÜ ÖLÇEĞİNİN GEÇERLİLİK VE GÜVENİLİRLİK ÇALIŞMASI¹ VALIDITY AND RELIABILITY STUDY OF THE SCALE OF NEIGHBORHOOD CULTURE

Bilim Uzmanı Gülşah KAZAK

Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Karaman/Türkiye

Doç. Dr. Hakan CANDAN

Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, İİBF Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, Karaman/Türkiye

Article Type : Research Article/ Araştırma Makalesi

Doi Number : <http://dx.doi.org/10.26449/sss.950>

Reference : Kazak, G. & Candan, H. (2018). "Mahalle Kültürü Ölçeğinin Geçerlilik Ve Güvenilirlik Çalışması", International Social Sciences Studies Journal, 4(24): 4892-4899

ÖZ

Hızlı kentleşme ile birlikte kentlerin yerleşim alanlarını oluşturan mahallelerin de mekânsal ve kültürel özellikleri değişmeye başlamaktadır. Bu değişim içerisinde geçmişten bugüne var olan mahalle kültürü kavramı da ortadan kaybolma tehlikesi ile karşı karşıya kalmaktadır. Bu çalışmanın amacı da, gittikçe önemini kaybetmekte olan mahalle kültürü kavramı çalışmalarında kullanılabilir ölçek sayısının çok az olması nedeniyle yeni bir ölçek geliştirme çabasıdır. Çalışmaya, 81'i kadın ve 65'i erkek olmak üzere toplam 146 birey gönüllü olarak katılmıştır. Katılımcılar, Karaman kentinde yaşamakta olan ve kenti temsil edebilme özelliğine sahip beş farklı özellikteki mahalle sakininden seçilmişlerdir. Veriler, anket tekniği ile kolayda örnekleme yöntemi tercih edilerek toplanmıştır. Çalışmanın geçerliliğini test etmek için keşfedici ve doğrulayıcı faktör analizi, güvenilirlik testi için Cronbach's α analizi kullanılmıştır. Ölçeğin; "komşuluk ilişkileri, sosyal ağ, toplumsal duyarlılık" şeklinde üç alt boyuta sahip olduğu belirlenmiştir. Çalışmanın geçerliliğine ilişkin bulgular, çalışmanın üç faktör yapısı ile tutarlıdır. Uyum indeks değerleri için RMSEA=0.10, GFI=0.84, CFI=0.89 ve $\chi^2 / df=2.40$ olarak belirlenmiştir. Sonuç olarak, yapılan araştırma ve analizler ve elde edilen bulgular, mahalle kültürü ölçeğinin geçerli ve güvenilir olduğunu ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Mahalle Kültürü Ölçeği, Güvenilirlik, Geçerlilik

ABSTRACT

With rapid urbanization, the spatial and cultural characteristics of the neighborhoods that make up the settlement areas of the cities are changing. In this change, the concept of neighborhood culture that existed from past to present is also in danger of disappearing. The aim of this study is to develop a new scale because of the small number of scales that can be used in the concept of neighborhood culture which is losing its importance. A total of 146 individuals (81 female and 65 male) participated in the study voluntarily. The participants were selected from five different local residents of Karaman who have the ability to represent the city. The data were collected using the survey technique and the sampling method was preferred. Exploratory and confirmatory factor analysis were used to test the validity of the study, and Cronbach's α analysis was used for reliability testing. It has been determined that the scale has three sub-dimensions as "neighborhood relations, social network, social sensitivity". The findings regarding the validity of the study are consistent with the three factor structures of the study. Fit index values were determined as RMSEA=0.10, GFI=0.84, CFI=0.89 and $\chi^2 / DF=2.40$ for adjustment index values. As a result, the researches and analyzes and the findings show that the neighborhood culture scale is valid and reliable.

Keywords: Neighborhood Culture Scale, Reliability, Validity

1.GİRİŞ

Geçmiş Anadolu Türk kentlerine dayanan ve Osmanlı'da devam edip, günümüze kadar varlığını devam ettiren mahalle, modernleşme ile birlikte yerleşim düzeninde değişiklik gösterse de, özünü hala

¹ Bu çalışma, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı'nda Gülşah KAZAK tarafından Doç. Dr. Hakan CANDAN danışmanlığında tamamlanmış olan "Mahalle Kültürünün Kentlilik Bilinci Üzerine Etkisi: Karaman Örneği" isimli yüksek lisans tezinden türetilmiştir.

kaybetmemeye çalışan ve değerlerini koruyan kentlerin mihenk taşı olarak varlığını sürdürmektedir. Mahalle aynı zamanda kendi içerisinde oluşturduğu kültürel değerleri ile kentlerin kendi doğasında oluşturdukları kent kültürüne de katkı sağlamaktadır.

“Mahallenin temeli, mekân ve insandır; mekân ve insanın/hayatının bütünleşmesidir” (Alver, 2010: 118-119). Temelini insanın oluşturması sebebiyle mahalle sadece mekânsal bir alan olmaktan çıkmaktadır. Nasıl ki kentler canlı birer organizmaya benzetiliyorsa, mahalle de içerisinde yaşayan bireyler ile bir bütün oluşturmakta ve bireylerin sahip olduğu değerleri, inançları, kültürleri, hayat tarzları, örf ve adetleri ile mahalle sosyal bir yapı kazanmaktadır.

Bu durumda mahalle fiziksel sınırların çizildiği idari bir birim olmakla beraber, insan eliyle biçimlenen belli kültürel değerleri, inançları içerisinde barındıran mekânlar olarak tanımlanabilir (Alver, 2010: 118-119). Toplumumuzda mahalleyi var eden mekânsal öğeler içerisinde, çeşme, fırın, cami, kahvehane, sokak, meydan, çarşı, okul ve en önemlisi ev gibi alanlar sayılmaktadır.

Mahalle fiziksel ve sosyo-kültürel yapısının dışında bazen politik sorumluluklar da üstlenmektedir. Halkın devlet ile olan ilişkilerinin nüvesini oluşturan mahalle, yönetiminde yer alan muhtar ve ihtiyar heyetinin devlet ile ilişki kurabildiği idari birimler olarak karşımıza çıkmaktadır. Mahalle insanları arasında sosyal ilişkilerin, dayanışmanın kurulduğu, birbirlerinin gözetimini sağlayan, birbirlerini koruyup kollayan, toplumsal denetimin olduğu alanlardır (Erman, 2010: 172). Mahalle, bireysel ve kamusal ilişkilerin gündelik yaşam boyutunda örgütlendiği toplumsal yaşam alanını tanımlamaktadır (Can, 2013: 81)

Bu toplumsal denetimin yanında insanların da toplumsal bir varlık olmasından dolayı, bireyler arasında iletişim kurmak gibi sosyal ağ içerisinde bulunması da bireyin aktif yaşamında temel ihtiyaç niteliğindedir. Mahallede ise bu ihtiyacı karşılayan en önemli iletişim ihtiyacını, komşuluk ilişkileri karşılamaktadır.

Mahalledeki komşuluk kavramına “bir toplumsal olgu, bir yerel kamusal örgütlenme biçimi, bir dinsel ve insancıl amaçlı örgütlenme, bir savunma birimi” olarak yaklaşan Geray, toplum bilimcilerinin komşuluğu, toplumsal denetim üzerinde rolü olan toplumsal örgütlenme biçimi olarak ele aldıklarını söylemektedir. Toplumsal davranışların oluşmasında belirleyici konumda olan komşuluklar, kapitalist sistemlerde kurulan kentlerde ve bu kentlerin oluşturduğu mahallelerde organik birliği bozulmuş, zengin ya da fakir ayrımına göre katmanlara ayrılmaya mahkum bırakılmıştır. Bu durumda komşuluğun geleneksel kimliği göz ardı edilmektedir (Geray, 1995: 34).

İnsanlarda ve kentlerde olduğu gibi mahalle de sürekli bir değişim içerisinde yer almaktadır. Mahalle kuramının tarihsel evresi incelendiğinde aslında bu kavramın sanayi öncesi kent toplumlarına özgü olduğu söylenebilir. Sjöberg sanayi öncesinde haberleşme teknolojisinin olmamasından dolayı birbiri ile yan yana konumlandırılmış mahallelerin ortaya çıktığını ifade etmektedir (akt, Aslanoğlu, 2000: 33). Mumford mahallenin köklerinin kentin kökenlerini oluşturan Mezopotamya'ya uzandığını söylemektedir. “Köklerine inildiğinde mahallenin kentteki eski köy bileşeni olduğu ve dengeli bir kent hayatı için yüksek kültür merkezleri ve amaçlı birliktelik kurumları kadar vazgeçilmez olduğu ortaya çıkar.” (Mumford, 2007: 607-610).

Günümüz mahallelerinin kurulum şematığı artık konutlara göre şekillenmektedir. Günümüzün favori mekânları olan güvenli siteler kendi içerisinde geleneksel mahalle yaşamını canlandırma yarışı içerisindeyler. Kendilerini birer mahalle gibi sunmaya çalışan bu siteler, pazarlama stratejilerini de mahalle pazarlaması şeklinde yapmaktadırlar. Günümüzün modern kentlerinde mahalle bitmiş olduğu için, bu siteler ve TOKİ konutları özlenen mahalle ortamını sunmak istemektedirler (Alver, 2013: 62-66). Aslında mekanlarda yenilik ve teknoloji arayışına geleneksel mahalle kültürü eklenerek bir anlamda ruh katılmak istendiği görülmektedir. John Ury'nin söylemi ile modernleşme ve kapitalist sistemin yüzünden "tüketilen mekanlar"ın özüne dönüşü için geleneksel mahalle kültürü, eldeki kullanışlı araçlardan son birkaçı arasındadır.

Akif Emre (2012) sitelerin mahalle yaşamını şu cümlelerle ifade etmektedir; “Sokağın, yan komşunun ve komşuluğun olmadığı, ortak sevincin ve tasanın paylaşılmadığı, her bir evin kendi başına bir birim olduğu, bireyselleşmenin bencilleşmeye evrildiği, yaşadığı semtin, şehrin ülkenin geri kalanı ile ne aidiyet bağlamında ne de sınıfsal anlamda bir bağın kalmadığı, herkesin birbirine benzediği, tiplerin, görünümünün göz zevkini bozmadığı, standart ilişkilerin mekanları siteler. Sitede kimse kimseden sorumlu değildir; kimse kimseden razı olmadığı gibi... Orda talimatlar, yönetmelikler vardır. Güvenlik, üniformalı özel ekiplere havale edilmiştir. Hastalık ve ölüm haliniz ya da sevincinizi paylaşacağınız, bağlanacağınız telefon hattından başka bir uzantınız kalmamıştır. Sitede yaşamak bireysellik ve bencilik üzerine kurulmuştur; daha doğrusu

üst üste, yan yana yığılmış ilişkiler toplamı demektir. Gettolaşmanın modern zamanlara uyarlanmış, ruhsuz bir biçimi; hem de gönüllü biçimi... Sokağı, caddesi olmayan, topoğrafyasız bir mekân anlayışının haritasız mekânı siteler” (yenisafak.com, 2017).

Tıpkı kentlerin olduğu gibi mahallenin de kendine ait bir kimliği bulunmaktadır. Kendi adı ve tarihi vardır. Ayrıca mahallede yaşayan bireylerin mahalleye aşılacakları bir kimlikten de söz etmek mümkündür. Bu kimlik ayrıca mahalle sakinleri için bir referans kaynağı olabilmektedir. İnsanlar çoğu kez oturdukları mahalleye göre adlandırılmaktadır. Ayrıca mahallede var olan bu kimlik kişinin yetişmesinde önemli bir rol üstlenmektedir. Aile, okul, arkadaş çevresi gibi mahalle içerisinde yer alan birçok faktör kişiliğin şekillenmesinde önemli rol oynamaktadır (Alver, 2013: 46-49).

“Mahalle, parçası olduğu kentin ‘çeşitlilik’, ‘çoğulluk’, ‘heterojenlik’ niteliklerini aynen bünyesinde barındıran, öte yandan sakinlerinin niteliklerini, kimliklerini yansıtan bir birimdir” (Altun, 2010: 219).

5393 sayılı Belediye Kanunu'nda “mahalle: Belediye sınırları içinde, ihtiyaç ve öncelikleri benzer özellikler gösteren ve sakinleri arasında komşuluk ilişkisi bulunan idarî birimi” şeklinde ile ifade edilmektedir (md 3). Mahalle kavramını komşuluk kavramı ile özdeşleştiren Keleş, komşuluk birimini; “dar bir alanda yer alan, daha çok yüz yüze ve kişisel ilişkilerin egemen olduğu, üyeleri yürüme uzaklığı içindeki ilkokul, oyun yeri, gezilik, bakkal ve manav gibi ortak kent kolaylıklarından güçlük çekmeden yararlanılabilen küçük yerleşme birimi” olarak tanımlamaktadır (Keleş, 1998: 88).

Her mahallenin kendi yaşam tarzı, o mahallenin kültürünü oluşturmaktadır. Bu kültürün oluşmasının arka planında yer alan ise, mahalle sakinlerinin yaşam tarzları ve bu yaşam tarzlarını mahalle yaşamına entegre etmeleridir. Bu entegrasyonun oluşmasında yer alan en önemli öge olan komşuluk kavramı içerisinde, birbirleriyle işbirliği ve etkileşim kuran bireylerin oluşturduğu yerel toplumlar olması dolayısıyla, bu toplumlar yaşadıkları mahalle için çaba sarf etmektedirler. Mahalle de yaşayan bireyler kendi huzur, güvenlik ve mutlulukları için mahallede yaşayan diğer bireylerle, yani komşularıyla birlikte gönüllü çalışmaktadırlar. Aynı zamanda mahallelerde yaşayan yerel halk, birbirine yardım etmekte, karar alma işlevlerini birlikte yapmaktadır.

Bu çalışmanın amacı günümüz mahallelerinde "Anadolu'nun sıcak yüzü" (Afşin, 2017: 85) mahalle kültürünün var olup olmadığını tespit etmek amacıyla mahalle kültürü anketinin geçerlilik ve güvenilirlik analizini yapmaktır.

2. ÇALIŞMANIN YÖNTEMİ

2.1. Çalışmanın Örnekleme

Araştırmanın örneklemini Karaman'da yer alan iki tür mahalle sakinleri oluşturmaktadır. Birinci tür geleneksel mahalle olarak belirlenen ve çok uzun süreden beri Karaman kentinin bir mahallesi olma özelliği taşıyan mahallede yaşayan bireylerdir. İkinci tür ise yakın dönemlerde yerleşime açılmış ve geçmişe eskiye dayanmayan mahallelerdir. Çalışmaya 146 kişi gönüllü olarak katılmıştır. Çalışmaya katılan mahalle sakinlerinin 81'i kadın ve 65'i erkektir. Katılımcıların eğitim durumunda en yüksek payı 51 kişi ile üniversite mezunları oluşturmaktadır. Katılımcıların mesleki durumlarında en yüksek payı 34 kişi ile ev hanımları oluşturmaktadır. 65 kişi doğum yerini Karaman merkez olarak belirtmiştir. Katılımcıların medeni durumunda büyük çoğunluğu (113 kişi) evli bireylerden oluşmaktadır. Katılımcıların yaş aralığı çoğunluğunu ise 25-45 yaş aralığı oluşturmaktadır. Aylık gelir seviyelerinde ise en yüksek payı %35,6 (52 kişi) ile 2001-4000TL gelire sahip olanlar oluşturduğu görülmektedir. Katılımcıların %54,8'i (80 kişi) oturdukları konutların sahibi olup, oturdukları konut tiplerinin de en yüksek payı %49,3'ü (72 kişi)apartman oluşturmaktadır. Katılımcıların 74'ü hanelerinde birlikte 3-4 kişi yaşadığını belirtmişlerdir. Katılımcıların yaşadıkları yerleşim alanlarında ki ikamet sürelerinin çoğunluğunu (%45,2'si-66 kişi) 20 yıl ve üzeri süredir buldukları yer olduğu belirtilmiştir.

2.2. Mahalle Kültürü Anketinin Geliştirilme Süreci

Araştırmada, katılan kişilerin mahalle kültürü ile ilgili düşüncelerini ve bu düşüncelerden yararlanarak mahalle kültürü oluşması üzerindeki etkisini saptamak amacıyla anket tekniğinden yararlanılmıştır.

2.2.1. Kişisel Bilgi Formu

Kişisel bilgi formu, katılımcıların yaş, cinsiyet, medeni durum gibi özelliklerinin yanı sıra mahalle kültürünün değerlendirilmesi adına eğitim durumu, meslek, doğum yeri, ikamet yeri, ikamet süresi, aylık

gelir, oturulan yer, hanede oturan kişi sayısı ve oturdukları evlerin sahibi olup olmama durumu saptanmaya çalışılmıştır.

Anketin geliştirilmesi dört adımda gerçekleştirilmiştir:

Adım 1; katılımcılarda *mahalle kültürü* kavramını ölçebilecek literatürde mahalle kültürü anket taraması yapılmıştır. Yapılan literatür taraması sonucunda var olan anketlerde mahalle kültürünü ölçebilecek geçerli ve güvenilir bir anket bulunmamıştır. Bunun üzerine mahalle kültürünü ölçebilecek anket geliştirilmesine karar verilmiştir.

Adım 2; geliştirilmesi planlanan anket için alanında uzman kişiler bulunan bir grup oluşturulmuştur. Bu grup içerisinde kentlilik bilinci konusunda uzman olan doktoralı bir öğretim elemanı, anket geliştirme ve istatistik konusunda uzman doktoralı öğretim elemanı, Türkçe dil yeterliliği uzmanı ve kentlilik bilinci üzerine çalışan bir yüksek lisans öğrencisi yer almıştır. Grup bir araya gelerek literatür taraması gerçekleştirmiştir. Yapılan tarama sonucunda mahalle kültürü kavramından beklenen çıktılar belirlenmiştir. Her bir çıktı için en az üç soru yazılmıştır. Soruların yazılmasında Ürküt (1998)'in "Yaşanabilir Çevre Oluşumunda Mahalle Kriterinin İncelenmesi" isimli yüksek lisans tezinden yararlanılmıştır. Mahalle kültürü kavramının ölçülmesi için oluşturulan üç boyutun her bir alt boyuta yazılan sorular sonucunda Ürküt (1998)'ün çalışmasında yer alan toplamda 29 soru üzerinden değerlendirme yapılmış, soruların bir çoğunun açık uçlu sorular olması ve 5'li Likert ölçeğine uymaması sebebiyle sorular Likert ölçeği tekniğine göre tekrar düzenlenmiştir. Sosyal ağ alt boyutu altında yer alan 11 soru içerisinde 8 soru çıkarılmış, 3 soru düzenlenerek kullanılmıştır. Komşuluk ilişkileri alt boyutu içerisinde yer alan 12 soru içerisinde 6 soru çıkarılmış, 6 soru çalışmaya göre düzenlenerek kullanılmıştır. Toplumsal duyarlılık alt boyutu içerisinde yer alan 7 sorunun hepsi kendi ölçeğimiz doğrultusunda düzenlenerek kullanılmıştır.

Adım 3; anket için geliştirilen 16 soru 5 kamu yönetimi lisans öğrencisi ile yüz yüze görüşme yöntemi kullanılarak soruların anlaşılabilirliği test edilmiştir. Değerlendirme sonucu bu 16 soru uzmanlar tarafından incelenerek düzenlemeler yapılmıştır.

Adım 4; gerekli düzenlemeler ve düzeltmeler sonucunda 16 soruluk anket kent ile ilgili ders almış 10 lisans öğrencisine uygulatılmış ve anlaşılabilirlik tekrar test edilmiştir. Değerlendirme sonucunda 16 soruluk mahalle kültürü anketi oluşturulmuştur.

2.2.2. Mahalle Kültürü Anketinin Geçerliliği

Çalışmaya katılan bireyler üzerinde yapılan araştırmada, mahalle kültürü oluşmasına ilişkin, algılarını belirlemek üzere mahalle kültürü alt boyutlarını oluşturan sosyal ağ altında 3 ifadeli, komşuluk ilişkileri altında 6 ifadeli, toplumsal duyarlılık altında 7 ifadeli 5'li bir Likert ölçeği araştırmacı tarafından geliştirilmiştir.

Anketin geçerlilik ve güvenilirliği açısından anketin alt boyutlarının korelasyon değerlerinin ve faktör yüklerinin belirlenmesi amacıyla keşfedici faktör analizi yapılmıştır. Keşfedici faktör analizi sonuçları doğrulayıcı faktör analizi ile tekrar doğrulanmıştır.

Anket tekniğinin kullanımdan sonraki aşamada çıkan sonuçlar SPSS v.23.0 programına işlenmiş ve değerlendirilmiştir. Veriler keşfedici faktör analizi değerlendirilmiştir. Verilerin doğruluğunun kanıtlanabilmesi adına bir diğer faktör analizi türü olan doğrulayıcı faktör analizi tekniği kullanılmıştır. Doğrulayıcı faktör analizinin yapılabilmesi için AMOS 23.0 programından yararlanılmıştır.

Mahalle kültürüne ilişkin veriler temel faktörler analizi alan ve direct oblimin dönüştürmesine göre keşfedici faktör analizine tabi tutularak "Karaman'da mahalle kültürü algısına" ilişkin temel faktörler açıklanmaya çalışılmıştır. Temel faktörler analizinin amacı her bir faktörün veri setinden maximum dik açılı varyans ortaya koymaktır (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2016: 198).

Faktör analizinde korelasyon matrisi incelenmiş, KMO ve Barlett Testlerine bakılmıştır. Örneklem grubundan elde edilen verilerin keşfedici faktör analizine uygun olup olmadığını Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ve Barlett testi açıklamaktadır (Kaya, 2013: 180). Keşfedici faktör analizinde örneklem grubundan alınan veri setinin faktör analizi açısından uygun olabilmesi için Kaiser-Meyer Olkin Measure of Sampling Adequacy (KMO) katsayısının 0,60 ve üstünde olması istenmektedir. KMO>0.6 ve Bartlett sig<0.05 olmalıdır (Gürbüz ve Şahin 2016: 311). Sonuçların istenen değerlere yakın aralıklarda çıkması faktör analizi için anlamlı olduğunu ifade etmektedir. Maddelerin arasındaki ilişkiyi ortaya çıkarabilecek faktör sayısının belirlenebilmesi için yamaç birikinti (Scree Plot) grafiği, özdeğer ve varyans yüzdelerinden yararlanılmıştır.

Direct Oblimin yöntemi ile rotasyon işlemi yapılmıştır. Direct Oblimin faktörlerin kendi aralarında ki ilişki derecesini belirlemeye yönelik olup çıkan delta değeri sıfır ya da negatif işaretli bir değerdir. Sıfır değeri en yüksek ilişkili olan faktörleri vermektedir (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2016:205). Belirlenen faktörlerin içerisinde yer alan soruları tespit etmek için Desen Matrix (Pattern Matrix) tablosuna bakılmıştır. Desen matrixinde her faktör altında en az 3 tane yüklenme olmalıdır. Bu yüklenmeler en yüksek sayısal değerlere bakılarak belirlenmektedir.

İlk olarak öz değerler tablosunda yer alan Eigenvalue değerleri 1.0 ve üzeri olan toplam skorlar kontrol edilmiştir. Analiz sonucunda ilk olarak 3 faktör elde edilmiştir. Birbirleri ile anlamlı olduğu düşünülen bu ifadelerin doğruluğunun kanıtlanabilmesi adına tekrar rotasyon işlemi yenilenmiştir. Sonuç olarak 3 faktör elde edilmiş ve faktörlere isim verilerek sınıflandırılma yapılmıştır (Tabachnick ve Fidell, 2012).

Faktör analizi sonucu pattern matrix tablosundaki faktör yüklerine bakılarak ve alan yazındaki çalışmalar göz önüne alınarak, hangi değişkenlerin hangi faktörlerin altına gelecekleri belirlenmiş ve her faktöre değerlere uygun isimler verilmiştir.

Tablo 1. Mahalle Kültürü Ölçeğinin Faktör

FAKTÖR	FAKTÖR AÇIKLAYICILIK ORANI VARYANS %	FAKTÖRÜN TANIMI
Faktör 1	44.116	KOMŞULUK İLİŞKİLERİ
Faktör 2	7.977	SOSYAL AĞ
Faktör 3	4.119	TOPLUMSAL DUYARLILIK

Tablo 2. Mahalle Kültürü Ölçeği Keşfedici Faktör Analizi

Alt Boyut/Madde	Değişken	Faktör Yükü
KOMŞULUK İLİŞKİLERİ		
4	Mahallenizde yaşayan insanlarla konuşuyor musunuz?	0,63
5	Ne kadar sıklıkta kapı komşunuzla konuşuyorsunuz	0,61
6	Ne kadar sıklıkta diğer komşularınızla konuşuyorsunuz	0,70
7	Ne kadar sıklıkta kapı komşunuzu ziyaret ediyorsunuz	0,51
8	Ne kadar sıklıkta diğer komşunuzu ziyaret ediyorsunuz	0,65
9	Komşularınızdan yardım istiyor musunuz?	0,28
11	Mahalleniz ile kaynaşmış durumda mısınız?	0,51
SOSYAL AĞ		
1	Mahallenizi ne kadar iyi tanıyorsunuz	0,40
2	Bu mahallede yaşamaktan memnun musunuz?	0,63
10	Bu mahallede kendinizi evinizde gibi hissediyor musunuz?	0,76
14	Kendimi buralı hissediyorum	0,60
TOPLUMSAL DUYARLILIK		
3	Bu mahalledeki komşuluk ilişkilerini nasıl buluyorsunuz	0,61
12	Mahallede yaşayanlar arasında güçlü bir dayanışma ortamı içindeler mi?	0,55
13	Mahallenizde yaşayan bireyler sıkıntıda olan insanlara yardım ederler mi ?	0,38
15	Burada yaşayan insanlara her zaman güvenebilirim	0,72
16	Ben buraya bağlandım, burada güven ve huzur buluyorum	0,44

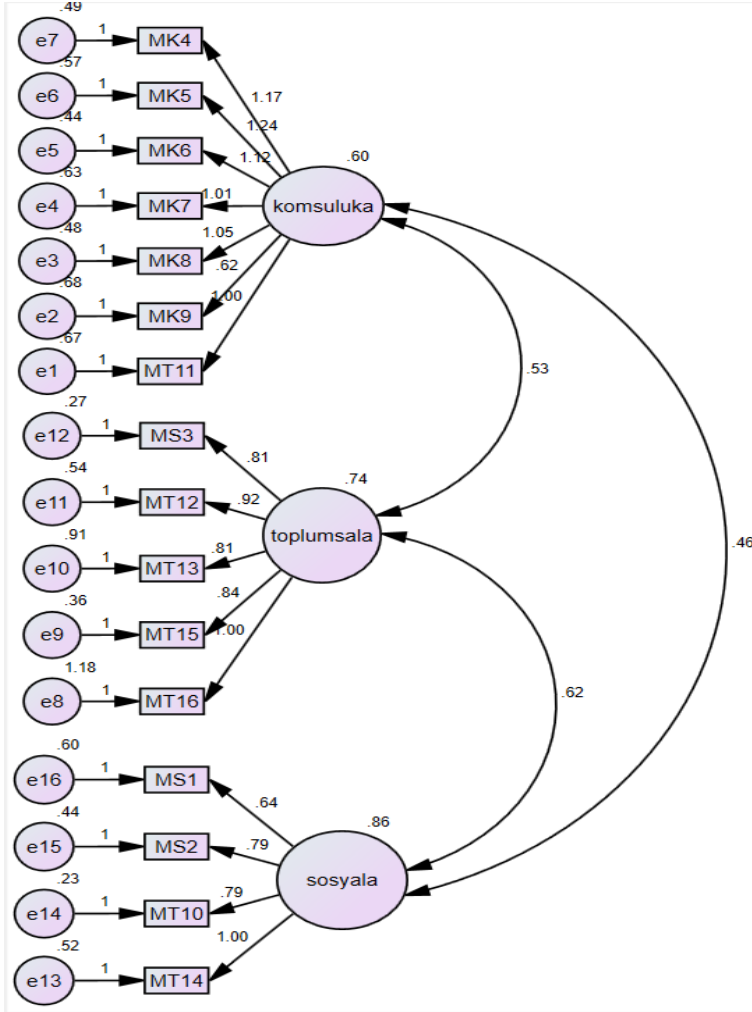
KMO (Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy) değerinin 0,90 olması, örneklemin faktör analizi için oldukça yeterli olduğunu göstermektedir. Bu değer 0,60 ve üzerinde olması gerekmektedir. Aynı tablodaki Barlett's Küresellik testi (Bartlett's Test of Sphericity) sonucu Sig. = 0.000 olması değişkenler arası ilişkilerin oluşturduğu matrisin faktör analizi için anlamlı olduğunu göstermektedir. Bu değer $p < 0,05$ olması beklenmektedir.

Maddelerinin doğruluk düzeyleri açısından teste uygunluğunu belirlemek için uyum iyiliği (Goodness-of-fit) testi kullanılmıştır. Sonucun anlamlı olabilmesi için $p < 0,05$ olması beklenmektedir. Test maddelerinin uyum iyiliği değerleri (Chi-Square:137,948 ,df: 75, sig.:.000) anlamlı çıkmıştır. Test maddelerinin uyum iyiliği düzeyinin istenen seviyede olduğu belirlenmiştir.

Maddelerinin dağılım eğrisine göre, maddelerin birbirlerine yakın olmaları ve orta çizgiye yakınlıkları maddelerin homojen olduğunu ifade etmektedir. Testin maddelerinin homojen olduğu söylenebilir.

Doğrulayıcı Faktör Analizi

Geliştirilen 16 maddelik ve 3 alt boyuttan oluşan mahalle kültür ölçeğinin geçerliği, doğrulayıcı faktör analizi ile değerlendirilmiştir. Toplam örneklem için çizilen modelin uyum indeksleri incelendiğinde $\chi^2/df = 242.90/101 = 2,40$ olarak hesaplanmıştır. χ^2/df değerinin 3'ün altında olması kabul edilebilir bir uyum olduğunu göstermektedir (Aytaç ve Öngen, 2012: 20). Uyum iyiliği ölçütleri (model fit) için kullanılan değerler GFI(Goodness-Of-Fit Index), CFI(Comparative Fit Index) ve RMSEA(Root Mean Square Residual) olarak verilmektedir. GFI değeri 0-1 arasında değişmektedir. Bu değer 0.90'nın üzerinde olması iyi bir model göstergesi sayılmaktadır. CFI'da 0-1 arasında değişen değer almaktadır ve değer 1 yaklaştıkça uyum iyiliği artmakta, modelin güçlü bir uyum içinde olduğu söylenebilmektedir. RMSEA değeri 0'a yaklaştıkça modelin uyum iyiliği artmaktadır.

Şekil 1. Standardize Edilmiş Sonuçlar ile Birinci Düzey Doğrulayıcı Faktör Analizi

Doğrulayıcı faktör analizi için uyum indeksleri:

X ²	df	p	X ² /df	GFI	CFI	RMSEA
242.90	101	0.000	2.40	0,84	0,89	0,10

GFI değerinin 0,84 olması kabul edilebilir bir uyumun olduğunu, CFI değerinin 0,89 olması iyi bir uyumun olduğunu ve RMSEA değerinin 0,10 olması iyi bir uyumun olduğunu göstermektedir. Sonuç olarak elde edilen bu uyum indeksleri değerleri modelin iyi bir uyuma sahip olduğunu ortaya koymaktadır (Gürbüz ve Şahin, 2016: 348).

2.2.3. Güvenilirlik Analizi

Sosyal bilim araştırmalarında ölçeklerin yapısal geçerliliği keşfedici faktör analizi ile tespit edilirken, ölçeklerin tutarlı ölçüm yapıp yapmadıkları ya da ölçeğin maddeleri arasında tutarlılık olup olmadığının da belirlenmesi gerekmektedir. Bu kapsamda kullanılan en yaygın analiz türü güvenilirlik analizidir. Başka bir anlatımla güvenilirlik, bir ölçme aracının ne derece tutarlı ölçüm yaptığını ortaya koymaktadır. Bu çalışmada en yaygın güvenilirlik analiz yöntemlerinden birisi olan iç tutarlılık güvenilirliği tercih edilmiştir. Bu

yöntem, ölçme aracında yer alan maddelerin kendi aralarında tutarlılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla kullanılmaktadır. Bir ölçüm aracının tek seferde yapılan ölçümle söz konusu kavramsal yapıyı tutarlı bir şekilde ölçüp ölçmediğini göstermektedir (Gürbüz ve Şahin, 2016: 323). Bu kapsamda, ölçeğin iç tutarlılık güvenilirliği için Cronbach α değerleri hesaplanmıştır. Elde edilen sonuçlar aşağıdaki tablo ile özetlenmiştir.

Tablo 3. Mahalle Kültürü Ölçeği Güvenilirlik Testi (Cronbach α)

Cronbach α	Cronbach's α Based on Standardized Items	N of Items
0,916	0,919	16

Elde edilen sonuçlara göre, 16 maddeden oluşan mahalle kültürü ölçeğinin oldukça yüksek bir güvenilirlik düzeyine sahip olduğu görülmektedir (Sipahi vd., 2008). Bu sonuç doğrultusunda, tek seferde yapılan ölçüm ile mahalle kültürü kavramsal yapısının tutarlı şekilde ölçülebildiği ortaya çıkmaktadır.

3.SONUÇ

Araştırmada bireylerin mahalle kültürü oluşmasına yönelik bileşenlere ilişkin algıları ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda, araştırmada kullanılmak birincil amacı yanında gelecekteki araştırmalar için de yararlanılabilecek bir ölçek geliştirmek hedeflenmiştir. Mahalle kültürü ölçeği ismi verilen ölçek beşli Likert şeklinde yapılandırılmış ve toplam 16 maddeden oluşturulmuştur. Ölçekte yer alan maddelerin genel özellikleri ve literatürden yararlanılarak bu ölçeğin alt boyutları, "komşuluk ilişkileri", "sosyal ağ" ve "toplumsal duyarlılık" olarak isimlendirilmiştir.

Geliştirilmiş olan mahalle kültürü ölçeği'nde faktörlerin altında toplanmış olan faktörlerin genel karakteristiği aynı temada olması nedeniyle, "komşuluk ilişkileri" isimli ilk alt boyutu toplam 7 maddeden teşekkül etmiştir. Altında dört maddenin toplanmış olduğu ikinci faktör için "sosyal ağ" ismi kullanılmış ve altında toplam 5 maddenin toplandığı "toplumsal duyarlılık" ismi tercih edilen üçüncü alt boyut belirlenmiştir.

Ölçeğin geçerliliğini test etmek için faktör analizleri ve ayırt edicilik özellikleri yöntemleri kullanılmıştır (Dikmenli ve Konca, 2016: 1286). Ölçekteki maddelerin her birisinin, ait olduğu faktörle ölçülmek istenen özellikleri ne derecede ölçebildiğini test edebilmek için veriler üzerindeki madde toplam korelasyonları hesaplanmıştır. Ulaşılan bulgular doğrultusunda, ölçekteki her bir maddenin ve her bir faktörün, ölçeğin geneli ve ölçülmek istenen özellikleri ölçme amacına anlamlı düzeyde katkı sağladığı saptanmıştır. Ayrıca en üst ve en alttaki gruplar arasındaki farkla ilgili t değeri incelenmiş, madde ayırt edicilik düzeyleri araştırılmıştır. Buna göre de, mahalle kültürü ölçeğinin hem geneli itibarı ile hem de her bir maddesinin ayırt edicilik düzeyinin yüksek olduğu belirlenmiştir.

Geliştirilen mahalle kültürü ölçeğinin iç tutarlılık katsayısının tespiti amacıyla Cronbach Alpha yönteminden yararlanılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre de ölçeğin güvenilirlik düzeyinin oldukça yüksek olduğu görülmüştür.

Sonuç olarak, geliştirilen "mahalle kültürü ölçeği", toplam 16 madde ve üç boyuttan oluşmaktadır ve geçerlilik ve güvenilirlik düzeyleri oldukça yüksek bir ölçektir. Literatürde çok az sayıda mahalle kültürü ölçeği olması nedeniyle, bu çalışma sonucu ortaya konulan mahalle kültürü ölçeğinin fayda sağlayabileceği umulmaktadır.

Bu çalışma, mahalle kültürünün araştırılmasında kullanılacak yeni bir envanterin Türkçe literatüre kazandırılması açısından öneme sahip olmasıyla birlikte, bazı sınırlılıklar içermektedir. Çıkan sonuçlar çalışmada oluşturulan örneklem grubu için yeterli psikometrik özellikler ortaya koymuş olsa da, farklı örneklem gruplarına yönelik çalışmaların yapılması ihtiyacı göz ardı edilmemelidir. Bundan sonra yapılacak olan çalışmalar için örneklem grubunun genişliğinin mahallede yaşayan bireyler açısından yüksek olması daha sağlıklı bilgi aktarımı sağlayarak literatüre katkısı olacaktır.

KAYNAKÇA

5393 Sayılı Belediye Kanunu. (2005). T.C. Resmi Gazete, 25874, 13 Temmuz 2005.

Afşin, E. (2017). "Anadolu'nun Sıcak Yüzü: Mahalle Kültürü". *Somuncubaba İlim Kültür ve Edebiyat Dergisi*, 204: 86-87.

Altun, D. A. (2010). "Kapalı Konut Siteleri ve "Mahalle" Kavramı". *İdeal Kent Kent Araştırmaları Dergisi*, 2: 216-244.

- Alver, K. (2010). "Mahalle: Mekan ve Hayatın Esrarlı Birlikteliği". *İdeal Kent Kent Araştırmaları Dergisi*, 2: 116-139.
- Alver, K. (2013). *Mahalle Mahalleinin Toplumsal ve Mekansal Portresi*, Birinci Baskı, Ankara: Hece Yayınları.
- Aslanoğlu, R. A. (2000). *Kent, Kimlik ve Küreselleşme*, 2.Baskı, Bursa: Ezgi Kitapevi.
- Aytaç, M., ve Öngen, B. (2012). "Doğrulayıcı faktör analizi ile yeni çevresel paradigma ölçeğinin yapı geçerliliğinin incelenmesi". *İstatistikçiler Dergisi*, 5: 14-22.
- Can, A. (2013). "Değişim ve Kimlik Bağlamında İstanbul'dan Özgün Bir Mekansal Kesit: Rumelihisarı." *Sosyoloji Dergisi*, 3(26): 77-102
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G., ve Büyüköztürk, Ş. (2016). *Sosyal Bilimler İçin Çok Değişkenli İstatistik SPSS ve LISREL Uygulamaları*, 4.Baskı, Ankara: Pegem Akademi.
- Dikmenli, Y., Konca, A. S. (2016). "Validity and Reliability Study of Environmental Consciousness Scale". *The Journal of Theory and Practice in Education*, 12(6): 1273-1289.
- Emre, A. Mahallesiz Şehirler. Yeni Şafak Gazetesi. (2012, Kasım 27). Erişim Tarihi: 14 Şubat 2017, <http://www.yenisafak.com/yazarlar/akifemre/mahallesiz-ehirler-35137>.
- Erman, T. (2010). "Kent Çeperindeki bir "Devrimci" Mahalle: 1970'lerden 2000'lere Mahallenin Değişen Anlamı". *İdeal Kent Kent Araştırmaları Dergisi*, 2: 170-195.
- Geray, C. (1995). "Habitat II Yaklaşırken: Kent Yönetimi İçin Yeni Yaklaşımlar ve Komşuluk (Mahalle) Biriminin Önemi". *Çağdaş Yerel Yönetimler*, 4 (6): 27-38.
- Gürbüz, S., ve Şahin, F. (2016). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*, 3 Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Kaya, M. F. (2013). "Sürdürülebilir Kalkınmaya Yönelik Tutum Ölçeği Geliştirme Çalışması". *Marmara Coğrafya Dergisi*, 28: 175-193.
- Keleş, R. (1998). (*Kentbilim Terimleri Sözlüğü*, 2.Baskı, Ankara: İmge Kitapevi Yayınları.
- Mumford, L. (2007). *Tarih Boyunca Kent Kökenleri, Geçirdiği Dönüşümler ve Geleceği*, 1. Baskı, İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Sipahi, B., Yurtkoru E. S., Çinko, M. (2008). *Sosyal Bilimlerde SPSS'le Veri Analizi*, 2. Baskı, Beta Basım Yayım, İstanbul.
- Tabachnick, B. G., ve Fidell, L. S. (2012). *Using Multivariate Statistics 6th edition Pearson Education*. <https://books.google.com.tr/books?id=ucj1ygAACAAJ&dq=Using+Multivariat>.
- Ury, J. (1999). *Mekanları Tüketmek* (Çeviren: Rahmi Ögdül), Ayrıntı Yayınları: İstanbul